

maa man ogsaa med Hensyn til Borgernes Uddannelse sætte sig det til Opgave saa vidt muligt at aabne ligelig Adgang for alle til at kunne blive delagtige selv i den højeste Dannelse, som et velorganiseret Skolevæsen kan skænke Borgerne, for saa vidt deres aandelige Evner gøre dem i Stand til at modtage den. Kun naar dette sker, vil Statssamfundet kunne naa at drage fuld Nytte af alle de gode aandelige Kræfter, det sidder inde med i alle sine forskellige Lag, og kun da ville Borgerne i saa fuldt Maal, som overhovedet er opnaaeligt, kunne opdrages til at forstaa, at gribe og at nyde Frihedens Goder og til at bruge dem paa rette Maade til Bedste baade for dem selv og det hele Samfund.

Ministeriet er nu ingenlunde blindt for, at der til fuldt ud at naa dette høje Maal paa nærværende Omraade kræves adskilligt andet og mere end blot det at faa organiseret en Enhedsskole med en nok saa godt indrettet Undervisningsplan. Der maa ofres Penge, og det mange Penge, naar Adgangen til at faa Del selv i den højeste Undervisning for alle dertil egnede Lærlinge, uanset hvordan Forældrenes økonomiske Kaar ere, i noget større Omfang skal blive til mere end blot en Adgang paa Papiret; Skolepengene maa nedsættes, Fripladser og Stipendier oprettes og Skolerne og deres Lærere støttes paa forskellig Maade. Imidlertid har Ministeriet under vor Stats nærværende Forhold ikke ment at turde stille videregaaende Krav i saa Henseende; der ofres jo allerede nu ikke saa ganske lidt paa disse Formaal, og foreløbig har man ment at maatte blive staaende herved, ja der kan vel endog spares noget ved en mere planmæssig Anvendelse af de Midler, man har til sin Raadighed. Dog maa det opstilles som en overmaade vigtig Opgave for vort Folk i Fremtiden, og forhaabentlig en snart kommende Fremtid, at faa det allerede givne udviklet betydeligt videre, og Borgerne maa forberede sig til her hjemme, som det er gjort andre Steder, at vise stor Offervillighed for en saa vigtig Sags Fremme. Men Ministeriet har alligevel ikke kunnet andet end mene, at et vigtigt Skridt allerede vilde være gjort i den Retning, ad hvilken man maa gaa frem, og at ikke lidet vilde være vundet, hvis man nu kunde faa indrettet en organisk Forbindelse mellem vore forskellige Arter af Skoler med en i pædagogisk Henseende god og forsvarlig Plan; og til at forsøge paa at tilvejebringe en Løsning af denne Opgave har det da ment for Øjeblikket at maatte indskrænke sig.

Spørgsmaalet om Oprettelsen af en Enhedsskole har allerede tidligere været fremme her i Landet, væsentlig dog i Form af et Spørgsmaal om en Forbindelse mellem Almueskolen og den lærde Skole, hvorefter Kultusminister Fischer i 1875 fik indledet en almindeligere Forhandling (se Lindes Meddelelser for 1884, S. 1—86). Hovedudgangspunktet for denne Forhandling var et af Rektor Berg i Frederiksborg stillet Forslag, som nærmest gik ud paa at ordne Undervisningsforholdene i Hillerød, men som efter hans Mening ogsaa kunde følges i andre Byer, hvor der fandtes lærde Skoler; dog havde han intet Hensyn taget til Skolerne i Kjøbenhavn, „hvor Forholdene kræve en helt anden Ordning end i Provinserne“, og for øvrigt heller ikke synderligt til Skolen i Landkommunerne. Han foreslog, at der skulde være en tredelt Skole, indrettet saaledes, at enhver følgende Afdeling kunde tage fat netop dér, hvor den nærmest forangaaende endte, nemlig: 1) en Pogeskole i 2 Klasser for Børn indtil omkring det 9de Aar; 2) en Middelskole med 2 Kursus, hvoraf det første gennem 3 à 4 Aar omfattede alle Lærlinge og førte dem saa vidt, at de omtrent i en Alder af 12 Aar kunde bestaa den ved Adg. af 5. August 1871 indrettede Optagelsesprøve for Lærlinge i den lærde Skoles Begyndelsesklasse, dog at Fransk udelukkedes fra Prøven, medens det andet Kursus skulde beholde dem, der ikke skulde læse videre, i 1—2 Aar indtil deres Konfirmation og i dette Tidsrum ikke meddele dem væsentlig nye Kundskaber, men kun befæste dem i det i det første Kursus lærte eller indøvede; 3) en Overskole, selve Frederiksborg lærde og reale Skole, som skulde undervise Lærlingene fra deres 12te Aar til deres Udgang af Skolen ved de 3 forskellige Afgangsprøver (Realafgangseksamen af lavere Grad, af højere Grad og Studentereksamen) efter den for Statens lærde Skoler og Realskoler gældende Undervisningsplan. (Paa dette Forslag grundlagdes i 1877 den Ordning af Skolevæsenet i Hillerød, som endnu i alt væsentligt bestaar, med en til Statsskolen knyttet og under Rektors Tilsyn staaende privat eller halvt kommunal Elementærskole, hvori Lærlingene undervises i Alderen 9—12 Aar.) Over Rektor Bergs Forslag udbad Ministeriet sig dernæst Erklæringer dels af de lærde Skolers Undervisningsinspektion, dels af Skoledirektøren i Kjøbenhavn, Professor Holbech, idet det særlig ønskede det Hovedspørgsmaal besvaret: „om det lavere Skolevæsen formaar og under Hen-